וסימנין דאורייתא תנו רבנן [א]אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי [ב]רבי אליעזר אומר [א]כלאים הבא מן העז ומן הרחל אותו ואת בנו נוהג בו (א) כוי אין אותו ואת בנו נוהג בו אמר רב חסדא איזהו כוי שנחלקו בו רבי אליעזר וחכמים זה הבא מן התייש ומן הצבייה היכי דמי אילימא בתייש הבא על הצבייה וילדה וקא שחיט לה ולברה והאמר רב חסדא הכל מודים בהיא צבייה ובנה תייש שפטור שה ובנו אמר רחמנא ולא צבי ובנו אלא בצבי הבא על התיישה וילדה וקא שחיט לה ולברה והאמר רב חסדא הכל מודים [ב]בהיא תיישה ובנה צבי שחייב שה אמר רחמנא ובנו כל דהו לעולם בתייש הבא על הצבייה וילדה בת ובת ילדה בן וקא שחיט לה ולברה רבנן סברי חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה ורבי אליעזר סבר [ג]אין חוששין לזרע האב ושה ואפילו מקצת שה לא אמרינן וליפלוג בחוששין לזרע האב בפלוגתא דחנניה ורבנן אי פליגי בההיא הוה אמינא בהא אפילו רבנן מודו דשה ואפילו מקצת שה לא אמרי' קמ"ל והא דתנן [ג]כוי אין שוחטין אותו ביו"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו במאי עסקינן אילימא בתייש הבא על הצבייה וילדה בין לרבנן בין לר"א לשחוט וליכסי צבי ואפילו מקצת צבי אלא בצבי הבא על התיישה וילדה אי לרבנן לשחוט וליכסי אי לר"א לשחוט ולא ליכסי לעולם בצבי הבא על התיישה ורבנן ספוקי מספקא להו אי חוששין לזרע האב אי אין חוששין ומדלרבנן מספקא להו לרבי אליעזר פשיטא ליה והא דתניא [ד]הזרוע והלחיים והקבה נוהגים בכוי ובכלאים ר' אליעזר אומר כלאים הבא מן העז ומן הרחל חייב במתנות [ה]מן הכוי פטור מן המתנות במאי עסקינן אילימא בתייש הבא על הצבייה וילדה בשלמא לרבי אליעזר דפטר קסבר שה ואפילו מקצת שה לא אמרינן אלא לרבנן נהי דקסברי שה ואפילו מקצת שה בשלמא פלגא לא יהיב ליה אידך פלגא לימא ליה אייתי ראיה דחוששין לזרע האב ושקול אלא בצבי הבא על התיישה וילדה בשלמא לרבנן מאי חייב בחצי מתנות אלא לרבי אליעזר ליחייב בכולהי מתנות לעולם בצבי הבא על התיישה וילדה ור"א נמי ספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא וכיון דלרבנן מספקא להו ולרבי אליעזר מספקא ליה במאי פליגי

בשה

אילימא דשחטה לה ולברה והאמר רב חסדא הכל מודים בהיא צבייה כו'. תימה ודלמא דשחיט ליה לתייש ובנו ופליגי אם חוששין לזרע האב ונוהג בזכרים אי לא והא דפליגי בכוי לאשמועינן דבנו ואפילו כל דהו: **ורבי** אליעזר סבר אין חוששין כו'. ה"מ למימר לכולי עלמא חוששין ובשה אפילו מקצת שה פליגי ואפילו בצבי הבא על התיישה שילדה בת ובת ילדה בן אלא דניחא לאוקומי פלוגתא בחוששין לזרע האב דמלינו פלוגתא דתנאי אבל בשה ואפילו מקצת שה לא אשכחן פלוגתא דתנאי:

בין לרבנן בין לרבי אליעזר לשחוט וליכסי צבי ואפילו מקצת צבי. הקשה הרב רבי שמואל מוורדו"ן הא גבי מתנות כי אמרינן שה ואפי' מקצת שה לא חשיב משום הכי כולו שה להתחייב בכל המתנות אם כן הכא נמי לא חשיב כאילו הוא כולו דם צבי אלא חציו ובפרק קמא דביצה (דף ח:) אמרינן לא כוי בלבד אמרו אלא אפילו שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמם זה בזה אסור לכסות ביו"ט וי"ל דאמרינן התם בד"א בשתי דקירות אבל בדקירה אחת חייב לכסות והכא נמי כיון שכל משהו שבו חציו דם צבי חייב לכסות:

ומדלרבנן מספקא להו מכלל דלר' אליעזר פשיטא ליה אלא הא דתניא כו'. משמע משום דלרבי אליעזר פשיטא ליה קשה ליה מהך ברייתא דמתנות ותימה דאפי' מספקא ליה נמי יכול להקשות כל כמה דלא מוקמינן פלוגתייהו בשה ואפילו מקצת שה:

לימא ליה אייתי ראיה. ואע"ג דרב אסי קאמר בפ"ק דב"ק (דף ט.) ובפרק בית כור (ב"ב קו.) גבי אחין שחלקו ובא ב"ח וטרף חלקו של אחד מהם דנוטל רביע בקרקע ורביע במעות משום דמספקא ליה אי יורשין הוו אי לקוחות הוו ונוטל מספיקא מחצה ממה שהיה לו ליטול ולא מצי אמר ליה אייתי ראיה דיורשין הוו ושקול יש מקומות שתקנו חכמים מחמת הספק ליטול מחצה וכהמוכר את הבית (שם ע.) מפורש באורך[ט]:

כוי

וסימנין דאורייתא. מדסמיך אסימנין ושרי איסורא עלייהו ש"מ הא דסמכינן אסימנין בחזרת אבדה כדאמרינן באלו מציאות (ב"מ דף כז.) דאורייתא היא דאי דרבנן נהי דעבוד רבנן תקנתא בממונא באיסורא מי מצו מתקני אלא ש"מ דאורייתא היא והתם באלו מציאות מיבעיא לן סימנין דאורייתא או דרבנן: **כוי.** מן התייש ומן הצבייה ואע"פ דשור או [ו]כשב כתיב (ויקרא כב) ולא כתיב צבי ואיל: ה"ג **רבי אליעזר אומר כלאים הבא מן העז ומן הרחל אותו ואת בנו נוהג בו מן הכוי אין אותו ואת בנו נוהג בו** וכן הוא בתוספתא ולא גרסינן **מן התייש ומן הצבייה אין אותו ואת בנו נוהג בו** דא"כ מאי אתא רב חסדא לאשמועינן: **איזהו כוי שנחלקו בו כו'.** לאפוקי ממאן דאמר[ז] כוי בריה בפני עצמו הוא: **ובנה תייש.** שילדה מן התייש: **שה אמר רחמנא ובנו כל דהו.** על האם הקפיד שתהא בהמה אבל על הבן לא הקפיד ואפילו הוא חיה: **ובת ילדה בן.** האי בן לאו דוקא דה"ה לבת: **חוששין לזרע האב.** וי"מ באם הואת מקצת שה ושה דאמר רחמנא אפילו במקצת שה משמע: **ורבי אליעזר סבר אין חוששין.** הלכך שה ואפילו מקצת שה לא אמרינן כלומר ליכא למימר בה: **וליפלגו בחוששין בפלוגתא דחנניה.** ונימא רבי אליעזר אינו נוהג בזכרים ונימרו רבנן נוהג: **ה"א בהא אפילו רבנן מודו.** דאע"ג דחוששין ליכא אלא מקצת שה ושה אפילו מקצת שה לא אמרינן: **אין שוחטין אותו ביו"ט.** לפי שאין יכול לכסותו ולדחות יו"ט מספק אם שחטו: **לשחוט וליכסי.** דהא מצד האם הוא צבי והכל מודים דחוששין לאם ואי נמי חוששין לאב מקצת צבי מיהא איכא והא אמרן דדברי הכל כי איכא מקצת מיחייב במצות דשייכי ביה כיון דאמר רחמנא צבי חייב בכסוי אפילו מקצת צבי במשמע: **אלא בצבי הבא כו'.** דלית ביה צד צבי אלא מן האב אמאי אין שוחטין: **אי לרבנן.** דאמרי חוששין בר כסוי הוא: **ואי לרבי אליעזר.** בהמה גמורה היא ואין כאן ספק: **לעולם הא בצבי הבא על התיישה.** ורבנן היא ואע"ג דמחייבי לעיל משום חוששין לזרע האב לאו מיפשט פשיטא להו אלא מספקא להו הילכך גבי אותו ואת בנו בתייש הבא על הצבייה לחומרא ואמרינן חוששין ואיכא מקצת שה וגבי כסוי נמי לחומרא בצבי הבא על התיישה נמי לא ישחוט ביו"ט שמא חוששין ואין צבי ואפילו מקצת צבי קים לן וצריך כסוי והוא אינו יכול לכסות שמא אין חוששין ומחלל יו"ט: ופרכינן **מדלרבנן מספקא להו מכלל דרבי אליעזר.** דאמר אין נוהג אפילו מספקא קאמר דפשיטא ליה דאין חוששין והא דתניא כו': **זרוע ולחיים וקבה.** אם שור אם שה כתיב בהו (דברים יח) ומשמע דאין נוהגין בחיה: **אי נימא בתייש הבא על הצבייה וילדה.** דאי אין חוששין לזרע האב אפילו מקצת שה ליכא: **בשלמא לרבי אליעזר דפטר קסבר שה ואפילו מקצת שה לא אמרינן.** ביה בהאי כדאמרן דפשיטא ליה דאין חוששין לזרע האב הילכך אפילו מקצתו ליכא: **אלא לרבנן נהי נמי דקסברי שה ואפילו מקצת שה.** אמרינן היכא דלד שיות מן האם מיהו הכא דאין לד שיות אלא מן האב ואוקימנא דלרבנן מספקא להו אי חוששין אי לא: **בשלמא פלגא לא יהיב ליה** גרסינן. כלומר בשלמא פלגא דמתנות לא פרכינן עלייהו מידי דודאי פשיטא ליה[ח] דלא יהיב ליה דאי נמי חוששין ושה ואפילו מקצת שה לא מיחייב אלא פלגא דלד שיות דכיון דאפשר למיפלגינהו יהיב פלגא דשיות ומעכב פלגא דלד צבי דאיכא למ"ד הכי בפרק הזרוע (לקמן דף קלג.) והאי דקתני לרבנן נוהגין בפלגא מתנות קאמרי ומשום דילמא חוששין אלא הא קשיא לן אידך פלגא גופיה דקא מחייבי רבנן למיתביה לכהן אמאי והא כהן מוציא מחבירו הוא וקי"ל (שם קלד.) בכל דבר ספק המוציא מחבירו עליו הראיה ונימא האי ישראל לכהן אייתי ראיה דחוששין לזרע האב ושקול פלגא דלד שיות וכל כמה דלא אייתית ראיה אפילו פלגא לית לך דאפילו מקצת שה ליכא: **אלא בצבי הבא כו'.** דאיכא לד שיות מן האם: **בשלמא לרבנן.** אף על גב דמספקא לן שמא חוששין ולא הוי כוליה שה ואיכא למיפרך אמאי יהיב ליה כוליה איכא לתרוצי מאי חייב דקאמרי רבנן חייב בחצי מתנות משום לד שיות דאם ואידך פלגא אמרינן ליה אייתי ראיה דאין חוששין והוי כוליה שה ושקול: **ליחייב בכולהו.** דהא פשיטא ליה דאין חוששין וכוליה שה הוא: הכי גרסינן **לעולם בצבי הבא כו': ספוקי מספקא ליה כו'.** ולקמיה (פ.) מתרץ רב פפא לכולהו מתנייתא בין דאותו ואת בנו ובין דכסוי ובין דמתנות:

בשה

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פי"ב מהל' שחיטה הל"ח ועי"ש בכ"מ ובל"מ סמג לאוין קמט טוש"ע יו"ד סי' טז ס"ז:

ה ב ג מיי' שם ועי"ש בהג"ל טוש"ע שם סעי' ח:

◆

רבינו גרשום

וסימנין דאורייתא כלומר הני סימנין דאמרי' רבנן אודניה ווטרין גנובתיה: במאי עסקינן אילימא בתייש הבא על הצבייה וילדה כו' כלומר בין לרבנן בין לר' אליעזר לשחוט וליכסייה דהא אמרת הכל מודים דהיא צבייה ובנה תייש דצבי גמור הוא אלא בצבי הבא על התיישה כו' כלומר אי לרבנן דאמרי חוששין לזרע האב לשחוט וליכסייה כו': לר' אליעזר פשיטא ליה. דאין חוששין לזרע האב: בשלמא ר' אליעזר דפטר קסבר שה אפי' מקצת שה לא אמרינן דאין חוששין לזרע האב: אלא לרבנן הני נמי כו'. אלא לרבנן דמספקא להו בשלמא פלגא (ל) יהיב ליה דילמא חוששין לזרע האב אידך פלגא לימא ליה אייתי ראיה (דלרבנן) דחוששין לזרע האב ושקול: אלא בצבי הבא על התיישה וילדה כו'. כלומר בשלמא לרבנן דמספקא להו מאי חייב בחצי מתנות אלא לר' אליעזר בכולהו מתנות נמי מחייב כלומר כיון דאין חוששין לזרע האב:

ל) נראה דלפני רבינו היה גרס' בגמרא בשלמא פלגא יהיב ליה (והוא דרש"י ז"ל כתב וגרסינן בשלמא פלגא לא יהיב יש ורש"ל לאפוקי מגי' רבינו) פירוש מספיקא דשמא חוששין לזרע האב צריך ליתן פלגא משום דהוי ממון המוטל בספק וחולקין אבל אידך פלגא כו'. וכזה יתיישב קושית התוס' בד"ה לימא.

מסורת הש"ס

א) [לעיל עח. תוספתא רפ"ה], ב) [בכורות ז.], ג) ביצה ח. לקמן פג: [בכורים פרק ב משנה ט], ד) לקמן קלג. [תוספתא רפ"ט], ה) צ"ל בכוי רש"ל. וצ"ל מן התייש ומן הצבייה [אבל העיקר כגי' רש"ל כוי פטור מן המתנות וכן כתב הרש"ל עוד לקמן קלג. דקך צ"ל כאן], ו) [צ"ל שה], ז) [לקמן פ.], ח) [לאו יעב"ץ], ט) [לפנינו שם לא מצאתי ועיין תוס' בכורות מח. ד"ה דאמר],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מן העז ומן הרחל וכו' נוהג בו מן הכוי אין אותו:

◆

מוסף רש"י

נוהג בכלאים. רחל שילדה מן התיש, שחטה ואת בנה (לעיל עח.). כוי. ספק חיה ספק בהמה, אין שוחטין אותו ביו"ט. משום דשמא חיה הוא וצריך כסוי והוא אינו יכול לכסותו ביו"ט כדקתני. ואם שחטו אין מכסין את דמו. דשמא בהמה הוא ואין בו מצות כסוי ואין מטלטלין העפר לכך (ביצה ח.). ומספקא לא מחללינן יו"ט אם שחטו (לקמן פג:). מן הכוי פטור מן המתנות. דשה כתיב ולא צבי (לקמן קלב.).